

A.E. Knoch
Júdás Istene

Üdvtörténeti Figyelô Kiskönyvtár
2000

A mű eredeti címe és kiadója:
A.E. Knoch: Der Gott des Judas Iskariot
Konkordanter Verlag, Pforzheim

Eddig megjelent:

H. Käser	Kik az apostoli levelek címzettjei?
J. Winteler	A teremtés rendeltetése és célja
H. Käser	Ôbenne
A. E. Knoch	A rossz eredete és rendeltetése
A. E. Knoch	Júdás Istene

Elôkészületben:

Balázs K.	Az eonok (Négy tanulmány. Az 1988-as magánkiadás aktualizált és javított változata.)
H. Roche	A gazdag ember és Lázár
.....	Pál apostol levelei, Konkordáns Változat (Balázs Károly körül tömörülő munkacsoport fordítása)

A kiadó megjegyzése:

A jelölés nélküli bibliai idézeteket a fordító engedélyével az Újszövetség magyar konkordáns próbaképpeni változatának kéziratából vettük. Egyebütt a Károli-féle 1908-ban revideált szövegből (Kár.) vagy Vida Sándor Újszövetségi Szentírásából (V.S.) idéztünk.

A kiadásért felel:

Both Endre

Büchlberger Str. 9

94124 Büchlberg, Deutschland

e-mail: emerikus@web.de

vérontás képezi Isten végzésében a teljes univerzum kibékülésének alapját (Kol 1,20). Csodálatos szándékainak megvalósulását hitünk és meggyőződésünk szerint semmi fel nem tartóztathatja. Az üdvtörténet fenséges és bámulatos befejezéséért hatalma, bölcsessége és szeretete kezeskedik.

Tartalom

Isten eleve elrendelése	5
„Akkor beméne abba a Sátán”	7
Júdás kiszolgáltatott volt	9
Megíratott	9
Jobb lett volna meg sem születnie? . . .	11
Ami Júdásra vár	13
Júdás és az örök kárhozat	14
Júdás és a purgatórium	16
Júdás és a teljes megsemmisülés	16
A gyalázat egyik edénye	17
Júdás ítélete	17
Júdás megmentése	21
Isten feddhetetlensége	24

korlátokat alkalmazunk rá, mintha nagyarányú terveit csak szövögetni tudná, de teljesíteni már nem. Mintha bizonyos külső erők akadályoznák ebben, melyekre befolyása nem terjed ki. Eközben teljesen elkerüli a figyelmünket, hogy Ő mindent akaratának tanácsvégzése szerint határoz meg, és mozgat (Ef 1,11), s az is feledésbe merül, hogy minden ôbelôle fakad, rajta át halad, és ôbelé tér vissza (Róm 11,36). Ki tekint Krisztusra valóban úgy manapság, mint aki mindenek előtt lett, és akiben létrejött és fennáll a világmindenség?

Isten feddhetetlenségét féltetni és védeni emberi balgaság. Júdához lehajló szeretete nem kompromittálja ôt, hanem mindenhatóságának és bölcsességének csodálatát vívja ki. Az Elárult ugyanis immár mindenek hatalmas Szabadítójaként tündököl. Elárulásának különleges bûne pedig azért lesz igazolva, hogy Isten azt eszközei egyikeként használta fel a teljes emberiség megmentése folyamatában.

Hogyan maradhatna Júdas Isten világának egy múlhatatlanul sötét pontja?? Hát vethet-e valami is árnyékot az ô Nevére? Lénye szeretet, trónjának fundamentuma pedig jogosság. Ha Júdas Általa megszabott életútja az „örök” kárhozatban és kínoztatásban végződne, akkor az Istenség dicsőségének minden attribútuma megkérdőjeleződne. A Júdas-problematikában – ahogy korábban is utaltunk rá – nem annyira a tanítvány sorsa és üdve a tét, hanem Isten istensége. Amikor Isten megmenti Júdást, aki félelmetesen vétkezett Ellene, végtelen szeretetét ragyogtatja fel. Amikor pedig igazolja ôt, akinek kezéhez a nagy Áldozat vére tapad: igazságossága lepleződik le. Abban pedig, hogy ettől az isteni jogrend jottányit sem csorbul, mély bölcsességét sejthetjük meg.

Júdas gonosztette a kereszt árnyékában történt. Hogyan méréselnénk a golgotai vér értékét korlátozni? Hiszen éppen ez a

remtmény számára végtelenbe nyúló nyereséget tartogat. A sötét háttérnek köszönhetően Isten szeretete még jobban tündökölni fog.

Isten „szentjeinek” Júdással szembeni magatartása lerántja a leplet az emberi szív könyörtelenségéről. Félelmetes dolog ugyan az élő Isten kezébe esni (5Móz 32,41, Zsid 10,31), de mégis inkább oda essünk, semhogy a mégoly művelt, civilizált, vallásos és kegyeskedő emberi „igazságosság” prédájául. Vajon mi történne, ha Júdást a mai kegyeseknek szolgáltatnánk ki? Viszonyulásuk nem vetekedne-e Júdás árulásával? Ne feledjük: Júdás egy kívülről származó, hirtelen és ellenállhatatlan befollyásra cselekedett, és tettét meg is bánta keservesen. Mindenben Isten tanácsvégzésének útján járt, tettével az Írást töltötte be. Isten tartja a kezében a történesek láncolatát, és ő fog gondoskodni az üdvtörténet – Lényéhez méltó – dicső befejezéséről is.

Isten feddhetetlensége

Az ember nem felelős a születéséért. „Lenni vagy nem lenni?” – egy teremtmény számára nem ez a kérdés. A Teremtő felségterülete ez, és ő „felel” is érte. Jobb lett volna, ha Júdás meg sem születik? Gondoljunk Arra, aki életútját megtervezte, és az adott időben megszületését elkerülhetetlenné tette. Ha Júdás nem születik meg, Isten Szava sem teljesedett volna be. Világra jött tehát minden ember számára jó volt. A nagyszerű isteni végcélok fényében bizonyosra vehetjük, hogy maga Júdás is hálás lesz létrehívásáért. A szokványos fordítás félrevezető: a sajnálatra méltó tanítvány számára nem lenne jobb, ha meg sem született volna.

Isten istenségének igazi fogalmát már régóta elvesztettük. Úgy beszélünk a mindenség Uráról, mint aki kénytelen „megengedni” vagy éppenséggel „tudomásul venni” valamit. Emberi

Júdás Istene

Az isteni kinyilatkoztatás középpontjában sohasem az ember áll, hanem Isten, aki még akkor is, amikor Igéjében teremtményeiről beszél, elsősorban Önmagát leplezi le. A Biblia emberi szereplőinek jelentőségét mindig a Teremtőjükhöz való viszonyuk határozza meg, így vagy úgy az Ő dicsőségének visszatükrözői. Könnyű elfogadnunk ezt, amikor az „irgalom edényeiről” van szó. Sokkal nehezebb kérdés, hogy milyen viszonyban áll a nagy Fazekas a harag edényeivel. Az, ahogy erre válaszolunk Istenről alkotott elképzelésünk legfőbb vizsgálja.

A harag edényei között Júdás a legkiemelkedőbb. Isten Szava sok részletet közöl erről a szomorú sorsú tanítványról, s ezek vizsgálata az isteni tervek mélységeibe és nagyszerűségébe nyújthat bepillantást.

Ismeretes, hogy a körvonalazódó témát hívő körökben általában kerülnek. Úgy tűnik, mintha Júdás esete sötét árnyékot vetne Isten dicsőségére, és megoldhatatlan kérdéseket gerjesztene. Az ilyen nehézségeket azonban nem az Ige, hanem az attól eltérő hamis tanítások okozzák.

Isten eleve elrendelése

Dávid zsoltárai – jóval Júdás születése előtt – határozott előrejelzéseket villantanak fel rá vonatkozóan (v.ö. a Zsolt 69,26; 109,8 és Csel 1,20), melyek szerint lakóhelyet szerez, melyben senki sem ütheti fel tanyáját; tiszttség adatik neki, de aztán el is vétetik tőle. Valószínűtlen, hogy Júdás ezeket a próféciákat valaha is magára értette volna. Mégis teljesen jogos a kérdés: Vajon elkerülhette volna-e Júdás e szentírási helyek be-

teljesítését? Érvénytelenné tehetné volna-e az Isten Szavát? Hogyan egyeztethető össze továbbá Isten Lényével az, hogy ilyen hátrányokkal indít el egy életet a világban? Júdas bukása születése előtt évszázadokkal már eldöntött tény volt. Sem ő, sem a zsidó nemzet, melyet képviselt, sem más földi vagy égi hatalmasság nem tudta volna megakadályozni az Úr elárulását, a Vérmező megvásárolását és az apostoli státus elvesztését. Mint-hogy Isten szólt Igéjében, a tanítvány sorsát Ő pecsételte meg!

Júdas tehát „kiválasztott” volt, a szó egy igen sajátos értelmében. Jézus maga mondta: „Nem én választottalak ki titeket, a tizenkettőt? És egy közületek Ellenkező” (Ján 6,70). A Mester kezdettől fogva tudta, hogy ki árulja el őt (Ján 6,64). De figyelmeztette-e Júdást a leselkedő veszélyre? Eltávolította-e az apostolok sorából? Tett-e a ránk maradt feljegyzések tanúsága szerint bármit is, hogy a veszedelem útjáról eltérítse? Egyáltalán: sejthette-e Júdas, hogy Jézus mit gondol róla? Azon az estén, még mielőtt Júdas szívét elfoglalta volna az Ellenkező, hogy aztán elárulja Tanítóját (Ján 13,2), Urunk saját kezével nyújtott át Júdásnak egy falatot, ami a korabeli közel-keleti kultúrában megtisztelő gesztus volt. Így hozta Jézus a szeretett tanítvány tudomására, hogy ki fogja Őt elárulni. És senki sem sietett Júdas segítségére.

Bele tudjuk élni magunkat a jelenetbe? A lelkes tanítványokat alaposan megrázta az a kilátás, hogy egy közülük árulóvá lesz. Abból, hogy senki sem gyanakodott közülük senkire, arra következtethetünk, hogy Júdas sem szolgáltatott a gyanúra több okot, mint a többiek. Sőt, társai azzal tisztelték meg, hogy a csapat pénztárosává tették. Tolvaj volt (Ján 12,6), de kifelé mintaszerűen viselkedett. Urunk tudta, hogy Júdas mire készül. „Amit cselekszel, hamar cselekedjed” – mondja (13,27). Bár mennyire hihetetlenül hangozzék is, Jézus szavai egyáltalán nem

és méltányolására, s ekképpen mennyei integrációját semmi sem fogja akadályozni. Az isteni gondviselés csodálata ettől csak gyarapodni fog minden teremtetett lényben.

Júdas Istene, aki szíveket keményít meg, és edényeket gyúr haragjának bemutatására, nem Ádámmal kezdte munkáját, mint ahogy befejezni sem a nagy fehér trónnál fogja: Krisztussal kezdődött és Vele is zárul minden. Ádám és kilátásba helyezett halálos ítélete csak egy része az isteni önkijelentésnek. Isten teljes munkáját semmiképpen sem ennek alapján kell elgondolnunk. Júdas nemcsak az ádami örökség részese, hanem azé a világmindenségé is, amely Krisztusban jött létre (Kol 1,16). Ádámban gyökerező léte ítélet alá esik, és halálba torkollik, a Krisztushoz való még korábbi tartozása viszont szabadulást hoz számára.

Isten nem nevezi magát Júdas Istenének, mivel az ítélet és a kárhozat az ő tulajdonképpeni lényétől idegenek, csak nevelő eszközeinek átmeneti részét képezik. Eljön az idő, amikor minden végzet és minden balsors megszűnik (Jel 22,3). Nem lesz tovább szükség egy uralkodó szívének megkeményítésére, hogy Isten ezáltal leplezze le felülmúlhatatlan hatalmát. A Sátán sem fog többé valamely emberbe belépni, hogy Teremtője ellen fordítsa őt. A rossz és a gonosz csak az eonok idejében szerepel, a bevégződéskor félre lesz téve. A végzetszerű balsors pedig csak az első négy eonra korlátozódik, mert az utolsóban maga Isten fog az emberek között sátorozni. Júdas a végzet legjobb szentírásbeli példája. Esetét vizsgálva hangsúlyoznunk kell, hogy Istennek ez a fajta bánásmódja nem állandó jellegű és főleg nem örökké (azaz vég nélkül) tartó. Inkább alkalmi és kivételes. Ellenkező esetben igen nehéz lenne igazságosságát mint minden dolog zsinórmértékét elfogadni. A levonható tanulság viszont örökérvényű: az ítélet okozta ideiglenes szenvedés minden te-

kihatott, és az isteni ítélet alá helyezte őt, ugyanúgy a Jézus Krisztus áldozata is kifejti majd hatását, és elhozza számára az élet megigazulását (Róm 5,18). Júdásnak azonban még azelőtt kell lemerülnie a második halálba, hogy találkozott volna Megmentőjével.

Isten egyértelműen tudomásunkra adta, hogy a halálnak el kell tűnnie. Mert ahogyan Ádámban mindnyájan meghalnak, akképpen fognak Krisztusban mindnyájan megelevenedni (1Kor 15,22). Júdás is meghalt Ádámban, s feltámadása után sem nyeri el a megelevenítő életerőt, hanem másodszor is meghal. Úgyhogy csak a második halál megszűntekor kerülhet sor megmentésére.

Eredetileg Júdás is a szeretett Fiúban teremtetett, s a Kol 1,16 alapján ez a tény a tanítvány testi születését jóval megelőzte. Ádám öröksége szégyent és ítéletet, szenvedést és halált hozott rá, de Krisztusban a megmentés és élet, az igazolt-ság és az Istennel kibékülés várományosa. Ádámban megpecsételt sorsát nem kerülhette ki, mert cselekedeteit nem a hit határozta meg. Majdani megmentése, hitre jutása és megigazulása éppen ezért teljes mértékben az érette is meghalt Krisztus által lesz osztályrészévé. És mindez azért történik így, mert ő is a szeretett Fiúban lett teremtvé.

Isten Igéje, mely maga a valóság, közli velünk, hogy a halál el lesz törölve. Így tehát az emberi nem minden tagja megmenekül, megigazul és megelevenedik. A teljes teremtés ki lesz békítve Teremtőjével (Kol 1,20), s ez alól Júdás sem képez kivételt. Ami vele fog történni, szinte felfoghatatlan. Az elveszett és elítélt, a két halált látott reménytelen bűnös kiszabadul, minden vádtól mentesül, és örömmel ismeri fel, hogy rövid szereplése a becstelenség edényeként nem hozott vég nélküli kárhozatot rá. Teremtője rávezeti megmentői hatalmának átfogó felismerésére

tartóztatják Júdást, hanem siettetik.

Ha Júdás tette Isten által előre elrendelt tény volt, akkor kézenfekvő a feltételezés, hogy elkövetője ennek megfelelő gonosz ösztönökkel született. Mégsem ez történt. Az igaz, hogy ő nem volt tiszta, mint a többi tanítvány (Ján 13,10-11), de a késztetés, hogy sarkát Az ellen emelje fel, aki táplálta őt (13,18), és hogy elárulja Őt ellenségeinek, nem belülről, hanem kívülről jött. Tisztán kell látnunk, hogy Júdás önmagától soha nem árulta volna el Krisztust: a Sátán helyezte ezt a késztetést a szívébe (13,2). Hogy elejét vehette volna-e Júdás az eseményeknek? Aligha. Mert a szívét, amely nem volt elég „romlott” feladatához, erős külső ösztönzés sarkallta. Az Ellenkező tudta, hogy céljai eléréséhez nem elég Júdás saját akarata.

„Akkor beméne abba a Sátán”

Figyelemre méltó bibliai utalás ez arra, hogy a Sátán rendszerint nem lép be az emberbe, nem birtokolja őt, hanem befolyását démonokon keresztül gyakorolja. Sajnálatos dolog, hogy fordításaink nem tesznek különbséget a görög diabolosz és daimon között. Sátán csak egy van, démon viszont igen sok. Egy következetes fordítás esetén nyilvánvalóan kivételnek számítana, hogy a Sátán belépett Júdásba. Ebben a rendkívüli esetben az Ellenkező nem hagyatkozik démonokra, hanem maga cselekszik: elfoglalja az apostol szívét, és árulóvá változtatja őt (Lk 22,3; Ján 13,27).

Nem kívánjuk Júdást szentté avatni. Bűnös volt, mint a többi ember, ráadásul tolvaj is. Ezért helyes az a feltételezés, hogy vétke elkövetésében a pénz is némi súllyal esik latba. Ádám fia volt, örökölte tehát a halandóságot és annak következményeként a bűnt és az ítéletet (Róm 5,12.18). Aki ezektől mentes, az vesse rá az első követ.

Most vegyük számba azokat az erőket, amelyek az áruló mellett, illetve ellene hatottak. Kétségtelenül volt lelkiismerete. Ezt bizonyítják utolsó órái, amikor tettének felismerése után visszavitte a pénzt, és kétségbeesésében véget vetett életének. Így ítélte meg saját vétékét: szívszaggató bűnbánata a halálba kergette. Az elkövetett árulás iszonyú undort kelthetett benne. Nem olvasunk arról, hogy a megbánásban valami külső kényszer, esetleg Isten Szelleme hatást gyakorolt volna rá.

Milyen hatalmak léptek fel ellene? Láttuk már, hogy az ádami örökség nem volt eléggé súlyos egy ilyen főbenjáró bűn elkövetéséhez. Ezért a Sátán helyezte bele (az eredeti szövegben dobta, Ján 13,2) a szívébe az árulás gondolatát. Sokatmondó kifejezés ez, mert a szív lényünk középpontja. Nem pusztán kísértéssel van itt dolgunk, aminek ellene lehetett volna állni. A Luk 22,3 még súlyosabban fogalmaz: „bement a Sátán Júdásba” (ld. Ján 13,27). Ettől kezdve tehát megszállottá vált, személyiségét egy idegen szellem szorította ki, vette uralma alá. Természetes, normális cselekvőképessége megszűnt, s ettől kezdve nem a maga akaratát, hanem a Sátánét vitte véghez. Ha előbb Isten Szelleme lép be a szívébe, akkor a Sátán számára már nem lett volna hely. A Ján 20,22 alapján viszont tudjuk, hogy abban az időben még nem adatott a tanítványoknak Isten Szelleme. Már pedig egyetlen ember sem képes a saját erejéből felvenni a harcot a sötétség nagy fejedelmével. Júdás gyámoltalan eszköz volt egy nálánál hatalmasabbnak a kezében.

Az egyetlen, Aki szembe tudott volna szállni a Sátánnal, nem mozdult. Meg tudta volna akadályozni a megszállást, de erre a legcsekélyebb erőfeszítést sem tette. Urunk, aki sok démont űzött ki az emberekből, most saját apostolatát engedi a Sátán kezébe esni. Ahelyett, hogy megfutamítaná az Ellenkezőt, így szól: „Amit teszel, tedd gyorsabban...” (Ján 13,27 V.S.).

roknai lelket. Mintha Isten Fiának áldozata nem lenne elég erős a bűn és minden más ellenséges hatalom megtörésére és végleges félretételére.

A kereszten kifolyt vér teljes békét szerzett, amit az Isten által meghatározott időben minden teremtmény örömmel és imádattal fog meg tapasztalni. Elgondolkodtató kérdés, hogy vajon melyik bűn súlyosabb: a sötétségben élő bűnösöké, akiket a levegőbeli hatalom jelenlegi fejedelme megvakított, vagy a hívőké, akik Krisztus vérének értékét és átfogó hatóerejét lebecsülik, vagy éppenséggel tagadják. Bárcsak minden hívő életében méltó helyet foglalna el a minden ember számára szabadulást hozó keresztség.

Júdás megmentése

Júdás megmenekülése az Igének abba az üzenetébe van belefoglalva, hogy Isten „minden ember megmentője, különösen a hívőknek” (1Tim 4,10). Nyilvánvaló, hogy Júdás még nem úgy ismeri Őt mint megmentőjét. A nagy Fazekas a harag egyik edényévé formálta őt, Krisztust pedig, akit a Tanítójaként ismert évekig, a nagy fehér trón Bírójaként fogja viszontlátni, holott neki megmentőre lenne égető szüksége. Az ítélet önmagában semmiképpen sem menti meg az elítéltet. És az a büntüdatból fakadó fájdalom sem, amelyet feltámadása és második halála között el kell szenvednie. A megváltást csakis Isten adományozhatja Krisztusban. Úgyhogy Júdás Teremtője jóváhagyásával került abba az elveszett állapotba, amelyből csakis Teremtője mentheti ki Fiának golgotai áldozata révén.

Ádám bűne és ennek következménye az egész emberiségre – Júdásra is – ítéletet hozott. De Júdás Istene félreérthetetlenül kijelentette, hogy Ádám engedetlenségét Krisztus engedelmesége fogja helyrehozni. Ahogyan az ádami örökség Júdásra is

cseng össze, mely szerint „megítélték a halottakat azokból, amik írva voltak a könyvtekerceken a tetteik felől” (Jel 20,12 V.S.).

Júdás megítélése vagy bűnhődése mértékének kiszabása nem ránk tartozik. Egy dolog azonban már most bizonyos: a trónon ülő ítélethirdetése a legapróbb részletében is igazságosságának világos bizonyítéka lesz. És nemcsak az Ő szemében. A teljes teremtettség minden lénye, maga Júdás is, fenntartások nélkül be fogja látni annak helyességét. Már ma örvendhetünk azon, hogy Júdás ítélete annak a kezében van, aki az abszolút igazságosság megtestesítője. Ez az ítélet is dicsőségének öregbítését szolgálja majd.

De nem itt van a történet vége. Minthogy Júdás neve nincs az élet könyvtekercsében, újból meg kell halnia. A második halál rabsága pedig csak a bevégződéskor oldódik fel. Mivel a halál nem tudatos állapot (Préd 9,7), Júdás tartózkodása a második halálban nem lehet a kínoztatás ideje. Az utolsó világkorszak hosszú ideje úgy telik le, hogy erről ő semmit sem tudhat.

Nem az árulása, nem is egyéb bűnei juttatják őt a második halálba; hiszen ezeket már az ítéletében elintézi a Bíró. Az első halál sem azért áll be, mert cselekedeteinkkel kiérdemelnénk azt, hanem egyszerűen azért, mert halandók vagyunk, és (még) nem az isteni, múlhatatlan élet élvezői. Ezért fordulhat elő, hogy ártatlan csecsemők halnak meg, és hogy bűnözők is magas kort érhetnek el. A második halál sem az ítélet része, hanem azon teremtmények sorsa, akik az ítélet után sem nyernek isteni életerőt.

Krisztus keresztségének szomorú lebecsüléséről tanúskodik, hogy olyan kevesen hisznek a Golgota mindent elsöprő erejében. Krisztus váltságahalála a legtöbb hívő világképében egy kétségbeesett próbálkozássá alacsonyul, mely Isten teremtésének teljes és kikerülhetetlen pusztulásából akar kimenekíteni egy ma-

Fel tudjuk mérni, mi mehetett végbe Júdásban? Ura oda-nyújtja a bemártatott falatot, s ezzel rá tereli a többiek figyelmét. Ezután egy ellenállhatatlan kényszer vesz erőt rajta, hogy nekivágjon a sötétnek, és az árulást véghezvigye. Hallja Mesterének hangját, de lelkiismerete ekkor még nem riasztja vissza. A szívek Ismerője pedig nem inti óvón, hanem sürgetve küldi!

Júdás kiszolgáltatott volt

Miért nem nyújtott neki az Úr segítséget? Hogyan küldhette el ilyen állapotban, miért engedte, hogy borzalmas tettét végrehajtsa? Nem a Sátán tervét támogatta-e ezzel, mintegy újabb lökést adva a már amúgy is megtántorodott tanítványnak? Mint választott apostol, vajon nem tarthatott volna-e igényt Ura kegyére? Rendes körülmények között a Mester kötelességének érezte volna oltalmába venni a rá bízottakat. Hiszen többször is figyelmeztette tanítványait a Sátán áskálódásaira. A Luk 22,31-32-ben ezt mondja: „Simon, Simon, lám a sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát, én azonban könyörögtem érted, nehogy kifogyjon a hited” (V.S.). A fôpapi ima egyik fontos kijelentése is az, hogy a Fiú az Atya által rábízottakat – egy kivételével – mind megőrizte (Ján 17,12). Őt, azt az egyet vajon miért nem?

Megíratott

Urunk csak látszólag volt közömbös Júdás iránt, de minden tette Isten írott kijelentéséhez igazodott. Ha a teremto Isten szólt, akkor az ő tanácsvégzése mindennek fölötte áll, és teljesítését semmiféle szánalom nem akadályozhatja. Így érthetőbbé válik Jézus siettető magatartása. Urunk biztosan nem lehetett érzéketlen. Egy ilyen halálos illatot árasztó emberrel nap mint

nap együtt lenni, bizonyára szenvedést okozott neki. De mert teljes engedelmisségben járt Atyja akarata szerint, megnyugodott Isten rendelkezésében. Nem beszélt róla, rajta kívül senki sem látta át a helyzetet, az csak az események lezajlása után vált a többiek számára is világossá. Minthogy Krisztus amúgy is sokat szenvedett a kemény szívű írástudók, a képmutató farizeusok, és a szkeptikus szadduceusok miatt, saját szűk körű társaságától joggal várhatott volna bensőséges közösséget és hűséget.

Nem csodálkoznánk, ha ezen a ponton némely Olvasónk „káromlásra” gyanakodna. Vagy azt gondolná: Isten semmiképp sem cselekedhetett az eddig leírtak szerint. Pedig ezúttal még csak nem is arról van szó, hogy megértjük-e, hanem egyszerűen arról, hogy elhisszük-e a bibliai kijelentéseket. Az Írás megingathatatlan, függetlenül attól, hogy az emberi elképzeléseinkbe beleillik-e, vagy sem. Ennek elfogadása egy további igazságot villant fel: A Mindenható lényének mélységei kikutathatatlanok, bölcsessége minden emberi keretet szétfeszít. „Kifürkészhetetlenek ítéletei, és kinyomozhatatlanok az útjai”! (Róm 11,33 V.S.)

Urunk csak egyetlen egyszer tárja fel szívét Júdással kapcsolatosan. Ez a legkritikusabb pillanatban történik, akkor, amikor a Sátán belép Júdásba; ráadásul egy olyan mondatban, amely egyúttal arról is szól, hogy az Írásnak be kell teljesednie: „Valóban, az ember Fia elmegy úgy, amint megíratott Felőle, jaj azonban annak az embernek, aki által az ember Fia átadatik. Esményi lett volna Neki, ha az az embert nem született volna” (Mt 26,24; Mk 14,21).

Csak a tizenkettővel volt, amikor ezek történtek. Szerette volna kiönteni nekik a szívét. Ott a felső szobában, a körülmények ideálisnak mutatkoztak erre. Érzékeny szelleme azonban megérezte a gonosz közelségét. Egy a tizenkettő közül késleltet-

bosszúálló csapásokat osztogatott, hanem valamennyiszer a saját igazságossága szerint készítette elő szeretete felismerésének útját. Ítéletének ideje egyben a gyógyulás ideje is az egész világ számára. Az özönvíz mérhetetlenül sok emberi jogtiprást és gonoszságot mosott el a föld színéről. A millenniumi kort megelőző csapások rendeltetése is az, hogy megtisztítsa és előkészítse a földet Krisztus uralkodására. Az ítélet mindig azt munkálja, hogy a teremtmény bűnösségéből megmeneküljön, és Teremtőjével kibéküljön.

Nagyon elterjedt emberi vélemény, hogy az ítélet célja a további vétkezéstől elrettentés, vagyis az, hogy a megítélt többé ne essék bűnbe. Ha ezt elfogadjuk, akkor azt is be kellene látnunk, hogy ez az eljárás – tapasztalataink szerint – teljesen balul ütött ki eddig. A büntetését leült betörő pl. távolról sincs beoltva a későbbi kísértések ellen. Hamarabb lesz visszaeső bűnös belőle, mint egy büntetlen előéletűből betörő. Mert a büntetés dacára a bűn melegágyaként megmarad az ember halandósága (Róm 5,12). Az isteni ítélet viszont annak a túlradó életnek az előjátéka, amelyben a bűnnek már nem lesz helye. Ha megszűnik a halál, nem csak a bűnre való ösztönzés tűnik el, hanem a bűnözés hajlama is. A bűn és halál elválaszthatatlan társak, mint ahogy – a másik oldalon – az élet és a romolhatatlanság is összetartoznak. Az ítélet tehát nem a megfélemlítés eszköze, hanem avégett elengedhetetlen, hogy az Úr feddhetetlensége nyilvánvaló, teremtményeinek üdve és boldogsága pedig teljessé legyen.

A Római levél bevezető passzusa találóan festi le az isteni ítéletek alapelveit. Azt olvassuk ott, hogy a Bíró mindenkinek cselekedetei szerint fog megfizetni, ez pedig: „szorongattatás és nyomorúság minden ember lelkének, aki rosszat művel” (Róm 2,9). Ez a nagy fehér trónról szóló ünnepélyes kijelentéssel

Most pedig megpillantja teljes dicsőségében Azt, akivel olyan szégyenletesen elbánt. Úgy véljük, semmi más nem tudná jobban meggyőzni, és bűnének szörnyű voltát tudatosabbá tenni ennél. Nem nehéz elképzelni azt a feneketlen fájdalmat, melyet a valóság átfogó ismerete fog okozni majd neki.

Kiszolgáltatottságát figyelembe véve az a lehetőség vethető fel, hogy semmi további büntetést nem érdemel. De ez a gondolat sem felel meg Isten igazságosságának. Mindig szem előtt kell tartanunk Istennek azt az alapvető szándékát, hogy önmagát akarja megismertetni teremtményeivel, és így megáldani őket. Akárcsak annak idején a fáraó, Júdás is egy kiemelkedő példa. A teljes teremtés alkot majd képet a Teremtőről aszerint, hogy miként ítélkezik Júdás felett. Az árulás elnézése – mint ahogy bármely egyéb bűn fölötti szemet hunyas is – gyakorlatilag az isteni jogrend feladását jelentené. Úgyhogy minden rossz és helytelen cselekedetnek ítéletre kell kerülnie. Az egyedül lehetséges felmentés csak azok esetében lehet érvényes, akik Krisztus által a hit kegyelmi ajándékát kapták. Őket kivéve, mindenki büntető ítéletre fog feltámadni, s a bűn feletti szentencia kimondása valóban nagy horderejű aktus lesz. Jelentősége azonban első fokon nem abban áll, hogy elítélje a bűnöst, hanem hogy felfedje Isten és a bűn viszonyának teljes spektrumát.

A bűnt valóban el kell ítélni, de az emberek annyira elrugaszkodtak Teremtőjüktől, törvényeik és bíróságaik olyannyira elferdültek, hogy az igazság és az ítélkezés isteni mércéjét senki nem értheti meg. Az emberi gondolkodásban eltűnt például az ítélet és a büntetés közötti különbség. A nagy többség felfogásában Istennek a jövőben csak az a célja, hogy a jókat megjutalmazza, a bűnösöket pedig átadja a megérdemelt szenvedésnek. Pedig számos eddigi ítélete is bizonyítja rá, hogy sohasem

te a kinyilatkoztatásokat. El kellett távolítania közülük ahhoz, hogy szabadon beszélhessen. Miután felszólította Júdást a távozásra, szíve megkönnyebbült. Kedvesen „kisgyermeknek” szólítja a tizenegyet, és sor kerülhet a Ján 14-17. fejezetekben található egyedülálló beszédére.

Az Urunk életéről szóló beszámolók Júdás nevének első említésénél azonnal közlik, hogy ő az áruló. Ennek ellenére határozottan a tizenkettő közé tartozott. Évekig együtt járt-kelt a többivel, részt vett minden tevékenységükben. A Mester pedig végig hallgatott kilétéről, és nem mozdította el őt hivatalából. Mert — megíratott! Bizonyára nyomasztó volt számára, de el kellett viselnie, hogy az Írás beteljesedjék. A Júdásban szunnyadó áruló apostolsága hitelétől is megfosztotta őt. Krisztus örömmel gondolt azokra a kitüntetésekre, amelyek a királyságban várnak hű csapatára. De megborzongott annak a jövőjétől, aki elárulja Őt. Mennyivel könnyebb lett volna Neki, ha kezdettől fogva Mátyás foglalja el a Júdás helyét.

Jobb lett volna meg sem születnie?

A Mát 26,24 és Mk 14,21 szokványos fordítása: „Jobb lett volna annak az embernek, ha nem született volna meg”. A Júdásra vonatkozó visszaadás viszont nem felel meg az eredeti szövegnek. Aki a bibliafordítások területén jártas, jól ismeri a fordítókat befolyásoló különböző teológiai irányzatokat, melyek rendszerint eltekintenek attól, hogy Júdás ki lett szemelve az árulás elkövetésére, tehát születése szükségszerű volt. Hogy büntetével azt az utat volt hivatott egyengetni, amelyen Krisztus magát áldozatként ajánlhatta fel a teljes világmindenség megmentése és kibékítése végett (Kol 1,20). Ha „az az ember” nem születik meg, akkor az Úr elkerüli ugyan a szenvedést és a kereszthalált, de a mindenség váltsága sem valósulhatott

volna meg a Teremtő terve szerint.

Jézus kívánságát így adja vissza a konkordáns változat: „Valóban, az ember Fia elmegy, úgy amint megíratott Felőle. Azonban jaj annak az embernek, aki által az ember Fia átadatik! Eszményi lett volna Neki, ha az az ember nem született volna!”

Hasznos megvizsgálni a kritikus kitételt a különböző magyar fordításokban.¹ A korai változatok egyöntetűen követik az eredeti szöveget. A Jordánszky Kódex (1519) olvasata így hangzik: „jobb volt volna őnéki, ha nem született volna az ember”. A katolikus Káldi fordítás is pontos, s a későbbi revíziók egészen 1836-ig ezt követik. A Szepešsy kiadás azonban már így fogalmaz: „jobb lett volna annak az embernek, ha nem született volna”. Tárkányi Béla átdolgozása (1865) visszatér az eredeti Káldi szöveghez, de a további revíziók újból Szepešsy változatát követik. A Gál-Kosztolányi fordítópáros (1990) egy hiányos átültetést vállal: „Jobb lett volna neki, ha meg sem születik”, melyből kimarad „az ember”.

A protestáns fordításhagyományban sokkal rosszabb a helyzet. Károli Gáspár eleve így fordította (1590): „jobb volt volna annak az embernek, ha nem született volna”. Utána pedig minden revízió, és a többi protestáns fordító is ezt a változatot részesítette előnyben.

A szövegösszefüggés figyelmes elolvasása azonban nem hagy kétséget afelől, hogy az Emberfiának lett volna „eszményi”, ha Júdás nem keresztezi az útját, hogyha mind a tizenkét tanítvány hűségesen kitart mellette.

¹ A magyar irodalmi vonatkozások Balázs Károly budapesti bibliakutatótól származnak.

De az Ige kijelentései sehol sem igazolják ezt az Istennek tulajdonított eljárást. A fenti elképzelések inkább a jó szándékú, de balsikerű emberi értelem következtetései, mintsem hitből fakadó ismeretek. Júdásra ugyanis nem az örök megsemmisülés vár.

A gyalázat egyik edénye

Iszonytató az az emberi igazságtalanság és keménység, amellyel „elintézik” Júdás sorsát. Megkönnyebbülve fordulunk a nagy Fazekas felé, még akkor is, ha tudjuk: ő azt tehet, amit akar, és egyetlen teremtményének sem tartozik elszámolással.

Jogosan rendelt egy embert Krisztus árulójaul: egyfelől az emberi szív teljes romlottsága került így napvilágra, másfelől az a szédítő gonoszság, melyet az Ellenkező forralt ki. De nemcsak az elvetemültség egy eklatáns példájával állunk szemben itt, hanem a Fazekas munkálkodását is figyelemmel követhetjük: azt, ahogy megtervezi és elkészíti a gyalázat egy edényét, ahogy hagyja elvégezni a rábízott feladatot, aztán pedig összetöri.

Júdás ítélete

Mit gondoljunk ezek alapján Júdás jövőjéről? Ha halott, akkor teljes érzéketlenségben nyugszik. Az isteni jogosság alapján tehát jelenleg nem valamiféle börtönben van, hiszen még nincs elítélve. Ha pedig nincs tudatánál, halála és feltámadása – saját érzékelése szerint – egybeesik. Pusztulása előtt csak a Tanító-mestere halálos ítéletéről szerez tudomást (Mát 27,3), ami azután történt, arról semmit nem tud. A feltámadása utáni első tudatos pillanatában pedig elárult Urát a Mindenség Bírójaként ismeri fel. Micsoda ellentét! Már a földön annyira bánkódott tette miatt, hogy árulása bérét eldobva felakasztotta magát.

tetének valósága igen csak kérdésessé válik. Csakhogy az Isten fény, aki minden sötétséget el fog oszlatni; és szeretet, aki minden gyűlöletet el fog tüntetni teremtet világából. Júdást sem felejtí az örök kárhozatban.

Júdás és a purgatórium

E sorok írója keveset tud a tisztítótűzről. A Sixtusi Kápolnában tett látogatásakor idegenvezetője elmagyarázta, hogy a freskókon a pokol azért helyezkedik el a tisztítótűz alatt, mert oda csak a leg súlyosabb bűnösök kerülnek, akiken még a pápai hatalom sem segíthet többé. Feltételezhetjük, hogy a Júdás esete is ide tartozik: bűnét a purgatórium tisztító lángjai sem tudják megsemmisíteni.

Júdás és a teljes megsemmisülés

Az „örök kárhozat” borzalmának elvetése szülte azt a tant, mely szerint az elveszettek véglegesen meg fognak semmisülni. Az ítéletig tartó halál állapotában öntudatlanok, utána pedig a tűztóba vettetnek, ahol megszűnnek létezni. Ez a tanítás sokak számára vigasztalást jelent, s az ő felfogásuk szerint Júdásra is hasonló sors vár.

A hangsúly azonban most nem annyira Júdásra, hanem inkább Júdás Istenére esik. Mert ha ez az elmélet helyes, akkor szétfoszlik a Teremtő jó híre, melyet teljhatalma és szeretete biztosított, s meginog az isteni jogrend is, amely trónjának alapja. Hogyan beszélhetnénk igazságosságáról, ha nemcsak elrendeli, hogy teremtménye véghezvigye gonosz tettét, hanem miután eljátszotta hálátlan szerepét, végleg kitörli őt az élők sorából? Egy ilyen megoldásból egyik fél sem nyerne, s alighanem a szeretet Istene lenne a fő vesztes.

Ami Júdásra vár

Eddig Júdás múltjával foglalkoztunk, vizsgáljuk meg most a jövőjét. Mindenki egyetért abban, hogy olyan bűntényt követett el, amelyhez hasonló az emberiség történelmében nem fordult elő. Az is világos, hogy bűnei és legfőképpen pályafutása eme leg súlyosabb céltévesztése miatt ítélet vár rá, de hogy mikor és miképpen, abban eltérőek a vélemények. A legtöbben az örök kárhozat tüzeire voksolnak, ahol állandóan égnie kell. Mások a tisztítótűz ítéletére tartják méltónak, amely úgyszólván bűnösségét égeti ki belőle. Egy harmadik elgondolás szerint el fog pusztulni a tűz tavában. A negyedik álláspont azt tartja, hogy a súlyos ítéletek elviselése után sorsa a végső kibékülésbe torkollik (Kol 1,20).

A feltevések vizsgálatakor ne feledkezzünk meg arról a kérdésről, hogy vajon kezében volt-e Júdásnak a saját sorsa? Láttuk, hogy a Szentírás bizonyága szerint tehetetlen és kiszolgáltatott volt. A sötétség hatalmai zsákutcába szorították, és a jó birodalmában is úgy végeztek felőle, hogy hálátlan szerepét végig kell játszania. Isten döntött életútja felől, és a Fiú is meghajolt Atyja akarata előtt, pedig ő megakadályozhatta volna tanítványa súlyos eltévelyedését. Gondoljuk meg, hogy egy gyarló emberről van szó, akit a Sátán, maga a Mester, de még Isten is arra indított, hogy árulását elkövesse. Egy olyan tettet, mely még elkövetője szemében is olyan félelmetes volt, hogy rövidesen önkezével vetett véget életének!

„Nincs-e hatalma a fazekasnak a sáron, hogy ugyanabból a gyurmából az egyik edényt megbecsülésre, a másikat pedig gyalázatra készítse? Ha pedig az Isten be akarja mutatni a haragját és megismertetni az Ő hatóerejét, akkor nagy türelemmel hordozza a harag edényeit, melyeket pusztításra rendelt” – írja Pál a római hívőknek (Róm 9,21-22). A keresztyének azonban

egyre kevésbé fogadják el Isten kijelentéseit. Emberi felfogásokat részesítenek előnyben, és az emberi „jogosság” mércéje szerint tartják a gyalázat edényeit igenis méltónak az örök kárhozatra.

Isten útja és ítélete azonban merőben más. Eljárásai kiküthatalanok és kinyomozhatatlanok (Róm 11,33). Saját igazságosságát alkalmazza minden egyes teremtményével szemben. Ha Lénye szeretet, akkor ennek a szeretetnek minden bűnös szívébe be kell hatolnia egyszer, ami nyilván elképzelhetetlen, ha valaki megmásíthatatlanul elpusztul az olthatatlan tűzben. Ámde Isten szeretet, még akkor is, ha jelenleg sokak lelkébe a keménység és gyűlölet Istenének látszatképe van mélyen bevésve. Mert Ő soha nem fordít hátat végső nagy céljának, hogy minden bűnöst megbékítsen magával.

Júdás és az örök kárhozat

A legnépszerűbb felfogás szerint Júdás pályafutása ilyenformán fest: még születése előtt arra lett rendelve, hogy a Messiást elárulja; Krisztus elhívta őt tanítványai körébe, holott elkövetkező büntette nem volt számára titok. Minthogy emberi romlottsága nem volt elég biztosíték arra, hogy tettét végre fogja hajtani, a Sátán maga vette őt ellenőrzése alá. Hitszegése végül krízisbe dönti, és véget vet életének. Azóta a pokol lángjaiban szenved a nagy fehér trón előtti ítéletig (amennyiben a millennium előtt vagyunk, így még mostantól fogva is több mint ezer évig). Ott végleges és mindenki másénál súlyosabb büntetést rónak ki rá: elképzelhetetlen és vég nélküli kínok várják a kénkövel égő tóban. Meghalnia nem lehet, gyötörődését viselnie kell örök időken át.

Igyekezünk minden túlzást elkerülni, de még az így leírt elképzelésről is ki kell mondanunk, hogy undorítóan abszurd és

félelmetesen visszaszító. A valóság talán inkább az, hogy ezt a szörnyűséget a legtöbben nem gondolják következetesen végig. Aki ugyanis ebbe próbálja meg beleélni magát, annak hitében és bizalmában kell megrendülnie: Hát ilyen bosszúszomjas az isteni igazság, és ennyire lélektelen a szeretet? Isten ugyanis eleve meghatározza, és prófétai kijelentésben erősíti meg Júdás sorspályáját úgy, hogy előbb helyet ad neki az apostolok között, végül pedig átengedi a Sátán hatalmába, akinek nyomására végrehajtja tettét, majd öngyilkos lesz. És a szörnyű események elkerülése eleve esélytelen: ilyen körülmények között senki emberfia nem tehetett volna másként.

Fogalmazzuk újra a problematikát: Miután igen rövid idő leforgása alatt végrehajtotta az isteni végzés által rászabott rosszat, megnevezhetetlen kínok örökké tartó veszedelmébe zuhant, miközben gonosztette Isten kezében a mindent átfogó váltság és megmentés egyik kelléke volt. Így fest a Júdásról szóló keresztyén tanítás lényege. A benne kirajzolódó istenkép túlszár a pogányok leghátborzongatóbb ábrázatú fa és kő istenségein is.

A joggyakorlatnak ettől a szörnyű paródiájától nem Júdás szenved a legtöbbet, hanem Júdás Istene! Az emberiségen egyre inkább eluralkodó közömbösség és hitetlenség egyik oka az ilyen megdöbbentő tanításokban keresendő. Ne csodálkozzunk, ha ebben az „Istenben” sokan nem hajlandók hinni.

A szóban forgó teológia megkerüli Isten egyedülálló istenségét, szuverén „fazekas” minőségét, melyhez hozzátartozik, hogy a becstelenség edényeinek megformálásáért is felelős. Az „örök, változhatatlan gyötrelem” tanítása ugyancsak dicstelen fényt vet a Teremtőre. Ha az, akit a szeretet Istenének nevezünk, teremtményeket hoz létre, miközben tudja, hogy majd visszavonhatatlanul el kell taszítania őket magától, akkor szere-